

Matica hrvaška je razposlala svoj »Izveštaj« za upravno leto 1898. Iz njega posnemamo, da bodo knjige za leto 1899. dotiskane do Božiča, ter da jih bodo razpošiljali okoli novega leta. Izide pa deset knjig kot književni dar in 3 knjige za znižano ceno članom Matičinim.

Knjige za letošnje leto so: 1. Gjurašin: Ptice. Prvi del. 2. Valla: Povest novega veka (1453—1789). Prvi del. 3. Šrepel: Preporod v Italiji v XV. in XVI. veku. 4. Poparić: Pomorska sila Hrvatov za dobe narodnih vladarjev. 5. Vovčok: Ljudske pripovedke. Prevedel in z uvodom opremil August Harambašić. 6. Puškin: Izbrana dela v knjigi hrvaški. 7. Arnold: Izbrane pesmi. 8. Novak: Poslednji Stipančići. 9. Šandor Gjalski: Po domovini (Diljem doma) in 10. Jos. E. Tomič: Melita. V Matičini zalogi pa izidejo: 1. Ksenofon: Izbrani spisi. Drugi del. Prevedla in z beleškami opremila Stepan Seuc in Martin Kuzmić (cena za članove Matičine 1 for.). 2. Šrepel: Klasična filologija (cena za članove Matičine 60 kr.) in 3. Hrvatske narodne pesmi. Prvi del. Junaške pesmi (muhamedovske), knjiga četrta. Uredil dr. Luka Marjanović. (Cena za članove Matičine 1 for. 50 kr.)

Kdor želi biti član Matice hrvaške, naj se čim preje prijavi poverjeniku in plača 3 for. (članovi utemeljitelji dva obroka po 5 for.), ker morajo poverjeniki izročiti denar najkasneje do konca meseca decembra blagajniku Matičinemu. Posebno še prosi uprava Matičina imovitejše članove, da jo z mnogoštevilno naročbo podpro v izdavanju njenih založnih knjig, naročito v izdanju »Hrvatskih narodnih pesmi«. Dobiti je moči še vse tri dosedaj izšle zvezke narodnih pesmi.

Poverjenik za Ljubljano je gospod trnovski župnik Ivan Vrhovnik, ki pa sprejema prijave in naročnino tudi iz drugih krajev Slovenije; seveda mu morajo naročniki povrniti stroške za pošiljanje denarja in knjig.

Vseh članov je imela Matica hrvaška 1898. leta 1389 članov utemeljiteljev, ki so plačali ustanovnino, 328 utemeljiteljev, ki plačujejo obroke, in 9291 letnikov, skupno 11.008 članov. Redovitih dohodkov je imela Matica hrvaška leta 1898. v vsem 42.413 gld. 54 kr. Pisateljem je plačala nagrade 4185 gld. Skupna temeljna glavnica Matice znaša 66.453 gld. 63 kr., Matičina hiša je vredna 90.000 gld. in polovica Čakanicevega podedovanega posestva okoli 3000 gld. Razen tega upravlja Matica različne zaklade: zaklad za podporo hrvaških književnikov in njih vdov in sirot (12.340 gld. 87 kr.), zaklad grofa Draškovića (22.416 gld. 08 kr.), zaklad Dušana Kotura (4558 gld. 60 kr.), zaklad Veber-Tkalčevićev (8005 gld. 15 kr.), zaklad Tereze pl. Tomašičeve (571 gld. 72 kr.). — Razen tega ima raznih založnih knjig, vrednih 13.974 gld. 77 kr., in okroglo 12.000 gld. je vredna zaloga starejših knjig in inventar. Vse skupaj znaša imetek nad 240.000 gld.

Ponovno pozivljemo rodoljube, naj pristopijo kot člani Matici hrvaški, ki jim za majhen donesek ponuja veliko množino izbornega štiva. *R. P.*

Dr. I. Maretića gramatika hrvatskoga ili srbskoga jezika je med Hrvati vzbudila dosti in sicer nikakor neopravičenega ogorčenja. Velike so zasluge Vuka Karadžića in Gjura Daničića, ali samo ta dva pisatelja smatrati kot edino pristna in slepo odobravati tudi njiju nedoslednosti, na ostale pisce pa se kar nič obračati, kakor — da nihče iz njih ni poznal narodnega jezika, ali pa da je samo jezik, kolikor je zabeležen v knjigah omenjenih pisateljev, resnično pristen, je vendarle tesnosrčen nazor, in treba se mu je odločno upreti. S tem nikakor nečemo oporekati velikih prednosti, katere ima omenjena slovnica, ki je po-

budila g. dr. A. Radića, da je v »Viencu« napisal razpravo »Hrvatski književni jezik«, v kateri pobija to omejeno obzorje Maretićevo. — Pri tej priliki omenjamo tudi, da je napisal Matej Milas razpravo: »Pravi akcenti i fiziologija njihova v hrvatskom ili srpskom jeziku«, ki je izšla l. 1898. v »Školskem Vestniku« sarajevskem. Njemu ne zadostujejo sedajši štirje akcenti, ampak on razlikuje štiri kratke in štiri dolge. Kaj je na tem razlikovanju, je li osnovano, ali prazno cepidlašenje, ne moremo presoditi. Zdi se nam vendar, da je tu mnogo fantazije.

R. P.

Jugoslavenska akademija je izdala ta-le dela: 1. Ljetopis za godinu 1898., v katerem je razprava dr. Milivoja Šrepića: Puškin i hrvatska književnost. 2. XXI. knjiga »Starih pisaca hrvatskih«, t. j. »Djela Domićika Zlatarića, priredil Pero Budmani. 3. I. polovica četrtega zvezka »Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena«, urednik dr. Ante Radić. 4. 138. in 139. knjiga »Rada«, V 138. knjigi je razprava dr. Franje Markovića »Prilog estetičnoj nauci o baladi i romanci«.

Slovenskih priлік se tičejo nekatere opazke v hrvaških in srbskih listih. Tako omeja »Braukovo kolo«, št. 32. (24. avg. l. 1899.) osnovo slovenskega umetniškega društva v Ljubljani ter je priporoča pažeji srbskega občinstva. Človek ne bi mislil, da je Ljubljana tako uznana našim bratom v nečaljšnji Slavoniji, vendar se je podkradla pomota, in list navaja addresso imenovanega društva: »Laibach, Kärnthén«, in Laibach, Kraut.¹⁾ Tudi naša deželca ni znana pod imenom »Krajina«, nego se imenuje »Krajska«. 18. številka zagrebške »Prosvjete« donša počobo Prešerna in hiše, v kateri se je Prešeren rodil, ter v »Listku« kratek življenjepis pesnikov. Po tem listu je posnela kratko opazko o Prešernu tudi belgradska »Nova Iskra« v številki za september — oktober.

R. P.

Beleške iz novejšce književnosti srbske in hrvaške:

Katarina Zrinska. Historična drama v 5 dejanjih. Spisal dr. Tresić-Pavičić. Dne 17. oktobra se je igrala prvič na zagrebškem odra ta drama, ki je popolnoma uspela kot »dramski pesmotvor, prošet z rodoljubno tendencijo«. Tudi ta drama, najboljša izmed dosedanjih Tresićevih dram, ni dovršeno delo, ker ji manjka dramatiškega delovanja, a ima preveč brike in refleksivnosti. Občinstvo je navdašila največ rodoljubna snov, vzeta iz znane »Zrinsko-Frankopanske« katastrofe, temveč ker je tudi publiki bila znana parafletna brošura, katero je izdal srbski Dalmatinec, dr. Aleks. Mitrović: »Dva hrvatska mučenika«. 30. aprila 1871. Ustrišci iz hrvatske istorije. Drugo izdanje sa predgovorom. 1899. 46 str. V tej brošuri sramoti srbski brat Hrvate in njih narodne junake Zrinskega in Frankopana. Zato ga je odločno zavrnil neki N. v srbskem »Braukovem kolu« in mu očital, da je neopravčano »od jednog Srđina, da se brez prava uzroka lati posla, da raši hrvatske ideale«. — Bolj čudno je, da je mnogo srbskih listov pohvalilo to postopanje Mitrovićevo, in da je pamflet doživel drugo izdajo. (Črnogorska »Luća« toplo priporoča »tu lijepu knjigu«). Žalostno je, da je tako majhen narod pocopan v dve plemeni, ki se smirno sovražita ne zaradi jezika, vere, običajev itd., nego iz politike in sicer šovenske politike velikosrbske

¹⁾ Bratje Srbi naj se ne usojajo »švabiti« pristno slovenske Ljubljane; sploh bi priporočali drugim Slovanom malo več obzirnosti za naše krajevno imenstvo.

Ur.